FERNANDO

ARAMBURU

Băiatul

Traducere din limba spaniolă de
Marin Mălaicu-Hondrari

3
TREI

În fiecare joi, Nicasio merge la cimitir. De ce joia? Ce mai contează, din moment ce o zi oricum trebuie să fie. E obligatoriu să se întâmple ceva extraordinar de grav pentru ca el să nu-și urmeze ritualul. Nu contează că e vară sau iarnă, că plouă sau e vântoasă, că nu se simte bine sau că durerea de spate îi face viața amară. Uneori, chiar dacă nu se zărește nici urmă de nor, își ia umbrela și o folosește drept baston, în timp ce merge cătinel la deal, vorbind în barbă, cu mersul lent și respirația greoaie de bărbat care mai are doi ani până să facă șaptezeci.

Îi plac păsările. Dacă pe traseu vede vreuna, pe o creangă, pe un acoperiș, prin aer, se oprește ca să se uite la ea, să observe cărei specii îi aparține și să-i dea un nume; așa se mai și odihnește câteva momente, apoi, mulțumit de scurta observare, își reia mersul până la următoarea pasăre.

Adevărul este că faza cu păsările e când și când. Se întâmplă ca bărbatul să meargă atât de absorbit de gândurile și solilocviile sale încât să nu dea atenție la nimic din ce se petrece în jurul său.

Uneori (chiar dacă tot mai rar; și ce dacă, până la urmă), vreunul dintre vecini oprește mașina lângă el și-l întreabă, din toată inima, dacă vrea să-l ducă până la cimitir sau, dacă e pe drumul de întoarcere, până în cartierul său. Dar el acceptă arareori, căci are nevoie de singurătate și asta

caută, multă singurătate. Băgăreților!, nu vedeți că vreau să fiu singur?

Preferă păsările în locul oamenilor. Asta-i o frază pe care și-o repetă adesea în gând.

Se mai întâmplă ca Nicasio să meargă la cimitir și în alte zile, nu doar joia, duminica, de pildă, pentru a sta cu nepotul său. În general, asta se întâmplă ca urmare a unei hotărâri bruște. Stă în fotoliul din sufragerie și ascultă radioul (să zicem) moțăind plictisit, când dorul îl cuprinde pe neașteptate făcându-l să-și zică: Mă duc la Nuco, nume de alint cu care rudele și apropiații îl strigau pe copil încă din leagăn. Mariaje: Dar azi nu-i joi. Însă Nicasio îi răspunde că asta-i treaba lui și că nimeni în afară de el nu poate să înțeleagă.

Dacă ar putea, dacă i-ar da voie, și-ar pune cortul lângă zidul cimitirului și nu ar mai coborî cu săptămânile în Ortuella, s-ar hrăni cu rădăcini și cu fructe de pădure și ar bea apă de ploaie și picături de rouă. În război i-a fost mult mai greu, la fel și în perioada foametei. Și dacă-i vorba de săptămâni, atunci pot fi și luni; și dacă-i vorba de luni, atunci pot fi și ani, toți care i-au mai rămas de trăit. A calculat el totul. Problema e că Mariaje i-ar face un scandal monstru și chiar nu e cazul să o supere. E fiica lui și face atâtea pentru el!

După câteva secunde, deasupra măgurilor Triano, avionul intră în nori. Unde merge? Cei care-l urmăresc cu privirea își spun unii altora că în avion călătoresc cincizeci de copii și că pilotează o învățătoare, secondată de un învățător, iar bucătăreasa școlii dă ture pe culoarul dintre scaune făcând pe stewardesa. Are grijă de micuți, îi mângâie pe creștet, le cântă cântece de pe vremea copilăriei ei. Toți sunt morți. De asta sunt încremeniți și tăcuți și-și țin ochii deschiși fără să clipească. Comentariile vecinilor îl scot din sărite pe Nicasio. I se par lipsite de sensibilitate, superficiale, ca ale unor oameni care n-au suferit nici pe jumătate cât el. Furia îl roade pe dinăuntru, dar decât să se certe, mai bine merge acasă. Urcă scările bombănind, ridică vocea când intră în apartament și bea pe nerăsuflate două pahare din vinul pe care-l ține sub chiuvetă, într-o damigeană veche, învelită în nuiele. Când Mariaje vine în vizită, se repede la ea, o apucă de umeri și-i tot repetă că micuțul nu era în avion. A numărat patruzeci și nouă de copii, s-a uitat cu atenție la fața lor și a citit și răscitit lista de îmbarcare fără să găsească vreo dovadă că Nuco ar fi urcat în avionul ăla blestemat. Și adaugă: Fata mea, nu mai ține cont de prostiile debitate de oameni. Locul ăsta-i plin de șarlatani și de mincinoși. Nuco nu a plecat în nicio călătorie fără întoarcere. Dacă cineva e sigur de asta, atunci eu

sunt acela. E târziu, zice fata cu capul plecat, ca și cum și-ar privi vârful pantofilor. Târziu? Dar nici nu-i trecut bine de amiază, nici măcar n-am mâncat încă. Tată, crede-mă că nu e cazul să fii treaz la ora asta. Dar tu o să fii surdă la clevetelile oamenilor? O să încerc, dar nu-ți garantez nimic.

Despre José Miguel, odihnească-se-n pace, pot să vă spun doar lucruri bune, și nu pentru că l-aș idealiza. Cu tot respectul, dar soțul meu nu era un bărbat bun de idealizat. Presupun că pentru cartea pe care intenționați să o scrieți ar fi de o mie de ori mai interesant un asasin, sau un abuzator, ori un jefuitor de bănci, în fine, indivizi ale căror peripeții ar stârni curiozitate și ar face obiectul unei grămezi de scene trepidante sau cum vreți dumneavoastră să le ziceți.

Vă rog să mă credeți când spun că nu sunt tipica văduvă care-și vede trecutul numai în roz și neagă greutățile conjugale sau le ascunde în cel mai întunecat ungher al intimității ei în speranța că le va uita. Nu am nimic de uitat. În privința relației mele conjugale, nimeni nu va găsi la mine niciun dram de ranchiună, nicio fărâmă de supărare. Dacă nu mă credeți, mergeți la Baracaldo și întrebați-o pe prietena mea Garbiñe.

Acum, că au trecut anii, îmi dau seama că am fost mai puțin nefericită decât credeam, dacă nu cumva timpul și uitarea mi s-au furișat la mansardă făcând să nu mai fiu cu toate țiglele pe casă. Orice-i posibil. Sensul vieții mele a dispărut de seara până dimineața, știți dumneavoastră din ce cauză, plus alte cauze pe care nu știu dacă vă interesează să le aflați. Dar uite că nu sunt distrusă, continui să fiu pe picioarele mele, să respir și să mă bucur de pensie, sănătoasă

și împăcată; și nu zic toate astea pentru a face pe dura sau pe viteaza. Dacă în cele mai negre momente ale mele nu am căzut pradă depresiei, asta s-a datorat dragostei pe care soțul meu s-a chinuit să mi-o arate, căci sărmanul era tare nepriceput în chestiunile sentimentale; și a mai fost și datorită tatălui meu, care avea mare nevoie de mine, ceea ce m-a făcut să uit de necazurile mele sau să le amân pentru altă dată și apoi pentru altă dată și tot așa, și a mai fost, de asemenea, chiar dacă nu-mi dau seama cât de mult, și consolarea pe care, într-o perioadă, mi-a oferit-o religia.

Ținând cont de situație, se poate spune despre băiat c-a avut noroc la repartizarea nișelor funerare. Mariaje se grăbește să-și contrazică tatăl. Vrei să spui că tu ești cel care a avut noroc. Nicasio se gândește câteva clipe, nu găsește nicio replică, așa că îi dă dreptate fiicei sale.

Cert este că lui Nuco i s-a dat o nișă pe rândul al treilea, numărând de jos în sus, chiar lângă unul dintre palierele scărilor. Așa că placa funerară a nepotului său îi vine lui Nicasio exact în dreptul ochilor și poate vorbi cu el ca și cum ar vorbi cu cineva de aceeași statură cu a lui, fără a fi nevoit să se aplece sau să își dea capul pe spate. Ar fi fost groaznic dacă copilul ar fi fost așezat pe rândul de sus. Ce-ar fi făcut atunci? Ar fi venit în fiecare joi cu scara după el pentru a-i putea spune de aproape lucrurile pe care obișnuiește să i le murmure?

În afară de câteva plăci funerare de culoare neagră, celelalte sunt albe. Așa cum e și a lui Nuco. Sub prenume și sub cele două nume de familie se poate citi data morții (23 octombrie 1980) și vârsta: 6 ani. Abia împliniți. Mai scrie și că familia îi promite veșnică amintire.

Placa este protejată de o ușiță cu geam. Se deschide cu cheia. Nicasio presupune că o are Mariaje. El curăță gemuletul cu batista de fiecare dată când vine la cimitir. Odată, la o lună după înmormântare, s-a supărat pe fiică-sa

pentru că aceasta nu-i înțelegea comportamentul. Eu nu mă duc la mormânt. Eu mă duc la Nuco, ceea ce nu-i același lucru.

Între placă și geam se află o policioară îngustă pe care stau câteva flori de plastic într-o vază și o figurină de ghips cu Sfânta Inimă a lui Isus. Ornamente asemănătoare se pot vedea și la celelalte nișe funerare, ceea ce dă armonie locului. În nișa lui Nuco, la picioarele figurinei, un muscoi zace cu picioarele în sus. E un mister cum a reușit să intre acolo. Lui Nicasio nu-i plac florile din nișa nepotului său. Nu știe cine le-a pus. Fiică-sa? Sau poate o fi din inițiativa primăriei, pentru ca întreg columbarul să aibă un aspect mai puțin lugubru. Le lasă acolo din respect și în ideea că poate îi țin tovărășie copilului. Lui Nicasio nu-i plac nici buchetele care atârnă afară din nișe. Zici că-i o florărie, bombăne el. Ca de obicei, suflă peste gemulețul de sticlă, apoi îl șterge cu batista, își apropie gura și zice: O să te scot de-aici, Nuco. Nu știu când, dar te scot. Fii liniștit.

Pe drumul de întoarcere în oraș se oprește ca să se uite la un stol de vreo șase, șapte păsări ce zboară în mare viteză spre dealuri. Grauri, zice. După ce-i pierde din ochi, își continuă drumul. Poate-mi amintesc să-i cer cheia lui Mariaje ca să scot muscoiul ăla.

Revenind la soțul meu, îmi amintesc cu drag de firea lui plăcută. Era gata să dea oricui o mână de ajutor și avea mare grijă de familia noastră. Pe cât era de mare pe atât era de blând. Odată i-am zis în glumă: Te-ai născut pentru a-i sluji pe alții, nu-i așa? Și el râdea. Cred că nici nu m-a înțeles.

Să nu mă înțelegeți greșit. Nu vreau să zic că era prost, ci bun și liniștit.

José Miguel a fost muncitor necalificat la fabrica Nervacero, în Portugalete. În ultimul timp se temea că va fi trimis în șomaj, căci firma era puternic afectată de criză și de la birouri se scursese până în rândul muncitorilor informația că se lucra la un plan de concedieri. Mi-a mărturisit că gândul ăsta nu-i dă pace, nu-l lasă să doarmă. Avea în instinct datoria de a ne susține pe băiat și pe mine. Tot salariul său mi-l dădea mie ca să-l drămuiesc. Îi dădeam înapoi niște bani de buzunar. Ai nevoie de mai mulți? Niciodată nu avea nevoie de mai mulți. Se mulțumea cu puținul pe care-l avea. Nu avea treabă nici cu crâșma, nici cu muntele, nici cu fotbalul, nici cu mersul pe bicicletă, de fapt cu niciuna dintre activitățile după care se dau în vânt bărbații de prin locurile astea. Singura lui pasiune, pe care eu firește că i-o respectam, era mersul la pescuit pe mare cu prietenii, la sfârșit de săptămână.

De multe ori revenea de la fabrică atât de obosit încât ațipea pe canapea în timp ce-i vorbeam. În astfel de ocazii,